

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Kodeks cywilny z 23 IV 1964 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 93)

Art. 24 „1. W razie wzajemnych naruszeń nietykalności cielesnej i czci nie znoszą się wzajemnie przysługujące stronom roszczenia o zakazanie tych naruszeń (art. 24 k.c.). Nie byłoby też uzasadnione tu takie stosowanie art. 5 k.c. w wyniku którego powództwo z art. 24 k.c. podlegałoby oddaleniu z tym tylko uzasadnieniem, że powód dotknięty naruszeniem dóbr osobistych nadużywa swego prawa.

2. Przepis art. 5 k.c. może uzasadniać ograniczenie sankcji, które mogą być stosowane na podstawie art. 24 k.c. a których sam ustawodawca z góry nie określa w sposób wyczerpujący pozostawiając ich konkretyzację sądowi stosownie do rodzaju dobra osobistego i sposobu jego naruszenia" (II CR 103/70 z. 30 IV 1970 r.).

Art. 58. Zbycie nieruchomości państwowej w trybie ustawy z dnia 28 V 1957 r. o sprzedaży przez Państwo domów mieszkalnych i działek budowlanych (Dz. U. Nr 31, poz. 132) nie jest nieważne z tego powodu, że nabywcą jest osoba wymieniona w dalszej kolejności wśród mających pierwszeństwo do nabycia tej nieruchomości (§16 rozp. Rady Ministrów z dnia 31 VII 1957 — Dz. U. Nr 44, poz. 204) — przy jednoczesnej odmowie sprzedaży osobie zajmującej wyższą pozycję wśród tej kategorii osób. (I Cr 341/69 z 2 IV 1970 r.).

Art. 87. Posługiwanie się groźbą samobójstwa w celu wymuszenia złożenia określonego oświadczenia woli stanowi groźbę bezprawną w rozumieniu art. 87 k.c. <I CR 571/69 z 18 II 1970 r.).

Art. 145. „Ustanawiając drogę konieczną na podstawie art. 145 k.c. sąd w szczególnie uzasadnionych wypadkach z uwagi na niewielki obszar nieruchomości obciążonej i konfigurację obu nieruchomości może — zamiast wynagrodzenia pieniężnego — ustanowić służebność gruntową na nieruchomości wnioskodawcy polegającą na korzystaniu z przygranicznego pasa gruntu tej nieruchomości na rzecz kaźdoczesnego właściciela nieruchomości obciążonej drogą konieczną, jeżeli odpowiada to interesowi społeczno-gospodarczemu" (Uchwała III CZP 68/70 z 1 XII 1970 r.).

Art. 417. Brak jakiegokolwiek zainteresowania się ze strony zakładu karnego warunkami pracy podległego mu więźnia może uzasadniać odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 417 k.c. za szkodę więźnia, pozostającą w związku z zaniedbaniem wspomnianego wyżej obowiązku troski o jego bezpieczeństwo (I Pr 278/70 z 16 IX 1970 r.).

Art. 445. „Zasądzenie przez Sąd Karny na rzecz powoda cywilnego z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę kwoty pieniężnej, nie mającej charakteru symbolicznego, stanowi przeszkodę do zasądzenia w postępowaniu cywilnym dalszej kwoty z tego samego tytułu, chyba że ujawni się nowa krzywda, której nie można było przewidzieć w postępowaniu karnym" (Uchwała III CZP 73/70 z 13 XI 1970 r.).

Art. 446 § 3. Jeżeli pozamałżeńskie dziecko było wychowywane i utrzymywane przez dziadków, okoliczność, że matka żyje i jest zdolna do alimentacji dziecka nie stoi na przeszkodzie do uznania, iż śmierć dziadka znacznie pogorszyła sytuację życiową dziecka i zasądzenie na jego rzecz odszkodowania przewidzianego w art. 446 § 3 k.c. (II CR 313/70 z 5 VIII 1970 r.).

Art. 577. O zakresie gwarancji i świadczeń z niej wynikających decyduje treść umowy gwarancyjnej z tym, że w razie wątpliwości poczytuje się (art. 577 § 1 k.c.), że gwarant jest obowiązany do usunięcia wad fizycznych rzeczy lub do dostarczenia nowej rzeczy. Umowa gwarancyjna może również przewidywać specjalny tryb postępowania przy realizacji uprawnień wynikających z umowy jak też i sposób wywiązania się ze świadczeń. Nie może jednak pozbawiać kupującego, który wyczerpał drogę przewidzianą w umowie gwarancyjnej, dochodzenia roszczeń gwarancyjnych na drodze sądowej i to w sposób dla postępowania sądowego przewidziany.

Określone w księdze gwarancyjnej — jako podstawa wymiany samochodu wadliwego na samochód nowy — „orzeczenie” i „decyzja” rzeczoznawców są w rzeczywistości opiniami o stanie technicznym objętego gwarancją pojazdu mechanicznego. Posiadacz takiego samochodu nie może skutecznie dochodzić na drodze sądowej swego roszczenia o wymianę samochodu bez uprzedniego wyczerpania drogi określonej w księdze gwarancyjnej, więc bez uprzedniego uzyskania opinii rzeczoznawcy czy też opinii Rady Głównej Rzeczoznawców PZMot. Opinie te jednak jak każda opinia biegłego, podlegają ocenie w postępowaniu sądowym i nie pozbawiają sądu możliwości sprawdzenia ich przy pomocy innych dowodów a zwłaszcza za pomocą dowodu z opinii biegłego sądowego (II CR 340/70 z 27 VIII 1970 r.).

Art. 952 § 3. „Termin sześciomiesięczny przewidziany w art. 952 § 3 k.c. nie wyłącza możliwości skutecznego stwierdzenia treści testamentu ustnego pismem podpisanym przez wszystkich świadków tego testamentu, jeżeli pismo to zostało sporządzone z zachowaniem jednorocznego terminu przewidzianego w art. 952 § 2 k.c.” (Uchwała III CZP 62/70 z 21 X 1970 r.).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy z 25 II 1964 r. (Dz. U. Nr 9, poz. 59).

Art. 32. „Nieruchomość oddana w wieczyste użytkowanie w czasie trwania małżeństwa jednemu ze współmałżonków, którego drugi współmałżonek jest cudzoziemcem i nie uzyskał zezwolenia na nabycie nieruchomości w trybie ustawy z dnia 24 III 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz. U. — 1933 r. — Nr 24 poz. 202), jest objęta ustawową wspólnością majątkową” (Uchwała III CZP 55/70 z 24 IX 1970 r.).

Art. 55 § 2. „1. Interes prawny w żądaniu unieważnienia małżeństwa bigamicznego ma również dziecko z pierwszego małżeństwa.

2. Jeżeli w chwili zawierania małżeństwa — o nieprawdziwości uznania za zmarłego małżonka osoby wstępującej w ponowny związek małżeński wiedziała tylko jedna ze stron drugiego małżeństwa, to brak podstaw do unieważnienia tego drugiego małżeństwa (art. 55 § 2 k.r.o.)”. (II CR 517/69 z 3 II 1970 r.)

Art. 120 § 1. Skoro z rozwiązaniem przysposobienia odżywają dotychczasowe stosunki rodzinne małoletniego przysposobionego, utrzymanie w mocy obowiązku alimentacyjnego przysposabiającego wymaga rozważenia również możliwości alimentacji dziecka przez jego rodziców. (I CR 11/70 z 3 III 1970 r.).

Ustawa z dnia 25 VI 1948 r. o podziale nieruchomości na obszarze miast i osiedli (Dz. U. Nr 35, poz. 248).

Art. 5. W rozumieniu przepisu art. 5 ustawy z dnia 25 VI 1948 r. o podziale nieruchomości na obszarze miast i osiedli (Dz. U. Nr 35, poz. 248) nieruchomością jest działka (parcela) ograniczona od innych parcel (działek) bez względu na to, czy poprzednio tworzyła ona kilka odrębnych działek, które następnie połączono w jedną całość (nieruchomość), czy też działka taka dołączona została do już istniejącej nieruchomości, jeżeli tylko następnie tworzą one jedną całość, bez względu na to, czy jako całość figurują w księdze wieczystej, czy też nie zostały w ogóle ujęte w księdze wieczystej (II' CR 361/70 z 23 IX 1970 r.).

Prawo autorskie z 10 VII 1952 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 234)

Art. 11. Zasadniczą cechą dzieła współtwórców — w rozumieniu art. 11 prawa autorskiego — jest element łączności wkładu twórczego kilku autorów. Wymagany jest tu przymiot wyrażający się w tym, że dzieło stanowi niepodzielną całość, jest wspólne i nierozdzielne pod względem procesu twórczego, który doprowadził do jego powstania. Twórcza praca autorów może pozostawać w stosunku do siebie pod względem czasu bądź jako równoczesna, bądź jako następująca jedna po drugiej twórczość każdego ze współtwórców. Powinna jednak między nimi zachodzić taka relacja, że w zasadzie każda z nich z osobna nie doprowadziłaby do stworzenia samodzielnego dzieła określonego rodzaju.

Komentarz do tłumaczenia utworu poetyckiego nie spełnia również wymagania, jakiemu powinno odpowiadać dzieło łączne w rozumieniu art. 11 § 2 ustawy o prawie autorskim. Za współtwórcę tłumaczenia nie może być również uważana osoba, która przekład przejrzała. Nie ma z rozważanego punktu widzenia znaczenia i to, że zamiarem wydawcy było wydanie dzieła w określonej postaci według przyjętych zasad wydawania serii dzieł (z tzw. aparatem naukowym). Problem współtwórstwa kształtuje się w sferze procesu twórczego i jego wyników w zakresie treści i formy dzieła, a nie w dziedzinie realizacji określonego programu wydawniczego, mającego w zasadzie charakter organizacyjno-techniczny (II CR 666/69 z 10 II 1969 r.).

Ustawa z dnia 24 XII 1948 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. Nr 72, poz. 35?)

Art. 24 § 1. Wyrażona w art. 24 § 1 ustawy 2 grudnia 1958 r. „o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych” (Dz. U. Nr 72, poz. 357) zasada, że PZU nie może odmówić zawarcia umowy ubezpieczenia dotyczy tylko takich ubezpieczeń, które odpowiadają warunkom ubezpieczeń prowadzonych przez ten zakład a więc wtedy, gdy ogólne warunki ubezpieczeniowe przewidują tego rodzaju ubezpieczenie.

PZU może zatem skutecznie odmówić zawarcia umowy ubezpieczeniowej w każdym wypadku, gdy zgłoszone ubezpieczenie nie odpowiada warunkom ubezpieczenia prowadzonego przez PZU (II CR 340/69 z 16 VII 1970 r.).

Ustawa z dnia 17 II 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61)

Art. 21 § 2 i art. 147 § 5 w zw. z art. 5 k.c. 1. Oświadczenie członka, że rezygnuje z członkostwa oraz złożony łącznie z tym oświadczeniem wniosek członka o przyjęcie na jego miejsce do spółdzielni budowlano-mieszkaniowej osoby, której zbył on spółdzielcze prawo do lokalu, stanowią integralną całość. Dlatego w wypadku odmowy przyjęcia nabywcy spółdzielnia nie może skreślić członka z rejestru członków na tej podstawie, że zrezygnował on z członkostwa. Uzasadnia natomiast skreślenie członka z tego rejestru na podstawie art. 21 § 2 ustawy o spółdzielniach i ich związkach okoliczność, że organy administracyjne odmówiły członkowi spółdzielni budowlano-mieszkaniowej zezwolenia na zameldowanie w miejscowości, w której położony jest dom spółdzielni.

2. W art. 147 § 5 ustawy o spółdz. i ich związk., który uzależnia powstanie uprawnienia członka spółdzielni budowlano-mieszkaniowej do zbycia spółdzielczego prawa do lokalu, od zamieszkania członka w przydzielonym mu lokalu, chodzi o rzeczywiste zamieszkanie, a nie o samo oddanie członkowi lokalu, połączone z wydaniem kluczy, w celu wykończenia mieszkania. Nie stanowi też zamieszkania w rozumieniu tego przepisu zajęcie lokalu bez uzyskania zezwolenia na zameldowanie, jeżeli takie zezwolenie w danej miejscowości jest konieczne.

3. Zbycie spółdzielczego prawa do lokalu przed zamieszkaniem w lokalu stanowiącym jego przedmiot jest z samego prawa nieważne (art. 58 § 1 k.c.), gdyż zawarty w art. 147 § 5 ustawy o spółdz. i ich związk. zakaz jest przepisem bezwzględ-

nie obowiązującym, ma on bowiem na celu zapobieganie spekulacji polegającej na uzyskiwaniu przez osoby, które w lokalu takim w ogóle nie zamieszkały, różnicy między ceną rynkową mieszkania spółdzielczego a wniesionym wkładem, spółdzielnie budowlano mieszkaniowe mają bowiem na celu zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych członków, a nie przysparzania zysków pieniężnych członkom (I CR 208/69 z 8 V 1970 r.).

Art. 48 § 1 w zw. z art. 7 § 1 pkt 8 i art. 178 § 1. „Oddział okręgowy centralnego związku spółdzielni stanowi zakład związku w rozumieniu art. 48 § 1 w zw. z art. 178 § 1 ustawy o spółdzielniach i ich związkach tylko w zakresie własnej działalności gospodarczej lub koordynacyjno-gospodarczej, jeżeli ponadto działalność ta jest dostatecznie wyodrębniona pod względem organizacyjnym; imiona i nazwiska pełnomocników oddziału podlegają na podstawie art. 7 § 1 pkt. 8 w zw. z art. 178 § 1 wymienionej ustawy wpisowi do rejestru spółdzielni, jeżeli udzielone im pełnomocnictwo dotyczy tylko tej działalności” (Uchwała III CZP 65/70 z 5 XI 1970 r.).

Ustawa z dnia 28 VI 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność Państwa za zaległe należności (tekst jednolity Dz. U. Nr 17 z 1969 r. poz. 130).

Art. 1, 3 i 4. „I. Jeżeli nieruchomość rolna stanowi współwłasność z tytułu dziedziczenia kilku osób, dopuszczalne jest przymusowe przejście na własność Państwa całej tej nieruchomości w trybie unormowanym w ustawie z dn. 28 VI 1962 r. o przejmowaniu nieruchomości rolnych na własność Państwa za zaległe należności (tekst jednolity Dz. U. Nr 17 z 1969 r. poz. 130) także wówczas, gdy wykaz należności scalonych i uchwała prezydium powiatowej rady narodowej opiewają na jednym tylko współspadkobiercę, użytkującego tę nieruchomość”.

II. Postępowanie sądowe w przedmiocie przejścia w takiej sytuacji nieruchomości rolnej na własność Państwa (art. 3 i 4 ustawy) powinno się toczyć z udziałem spadkobierców, jako osób zainteresowanych (art. 510 k.p.c.) zwłaszcza, gdy są oni znani zarówno z imienia i nazwiska jak i z miejsca pobytu” (Uchwała III CZP 38/70 z 24 IX 1970 r.).

Rozporządzenie R. M. z dnia 19 VII 1963 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 191)

§ 4 ust. 1 pkt 3. „Przepis § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 19 VII 1963 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt gospodarczych (Dz. U. Nr 33, poz. 191) wyłącza przewidzianą w tym rozporządzeniu odpowiedzialność Państwowego Zakładu Ubezpieczeń za szkodę spowodowaną padnięciem koni i krów, jeżeli w konkretnym wypadku za powstałą szkodę Państwowy Zakład Ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność stosowanie do dyspozycji § 14 rozporządzenia z dnia 28 I 1958 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia mienia ruchomego w gospodarstwach rolnych (Dz. U. Nr 14, poz. 59)”. — Uchwała III CZP 60/70 z 9 X 1970 r.

Kodeks postępowania cywilnego z 17 XI 1964 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 296; sprost: Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113)

Art. 11. Skazanie w postępowaniu karno-administracyjnym nie ma w zakresie poczynionych ustaleń znaczenia wiążącego w rozumieniu art. 11 k.p.c. dla postępowania cywilnego, przepis ten bowiem nadaje taką moc jedynie ustaleniom w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa i jako przepis szczególny, stanowiący wyłom w ogólnej zasadzie swobodnej oceny dowodów przez sąd powszechny i odstępstwo od zasady bezpośredniości obowiązującym przed tym sądem, podlega jak najściślejszej wykładni (II PR 192/69 z 25 III 1970 r.).

Art. 17 pkt 3. Okoliczność, że żołnierz w ramach czynnej służby wojskowej

został na polecenie władz wojskowych skierowany do wykonywania robót budowlanych, choćby nie związanych bezpośrednio z działalnością wojska, nie wpływa na zmianę stosunku żołnierza do organów wojskowych i w razie doznania szkody w czasie wykonywania pracy dla dochodzenia przeciwko tym organom odszkodowania na podstawie art. 417 k.c. rzeczowo właściwy w myśl art. 17 pkt 3 k.p.c. jest sąd wojewódzki (II CZ 101/70 z 13 VIII 1970 r.).

Art. 370. Wartością przedmiotu zaskarżenia wyroku wstępnego jest wartość przedmiotu sporu (II CZ 103/70 z 13 VIII 1970 r.).

Art. 552 § 1. Żądanie przez sąd przedłożenia zaświadczenia o stanie zdrowia psychicznego osoby, która ma być ubezwłasnowolniona, powinno nastąpić w formie postanowienia sądu, wydanego na posiedzeniu niejawnym, a nie w formie zarządzenia przewodniczącego. Sąd uzależniając wszczęcie postępowania od złożenia zaświadczenia, powinien oznaczyć odpowiedni termin do złożenia takiego zaświadczenia (II CZ 107/70 z 27 VIII 1970 r.).

Art. 712 § 1 pkt. 2-5. „Po uchyleniu przez sąd państwowy wyroku sądu polubownego — na skutek uwzględnienia skargi opartej na przepisach art. 712 § 1 pkt. 2-5 k.p.c. — sąd polubowny zachowuje nadal swą właściwość do rozstrzygnięcia sporu” (Uchwała III CZP 63/70 z 5 XI 1970 r.).

Art. 840 § 1 pkt. 3. W sprawie wszczętej na skutek powództwa przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 3 k.p.c. dopuszczalne jest ponowne powołanie przez małżonka dłużnika tych zarzutów, które zgłosił już sam dłużnik w procesie poprzedzającym wydanie zapadłego przeciwko niemu wyroku (I CR 151/70 z 25 VI 1970 r.).

Zebrał
Henryk Dąbrowski

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO IZBA KARNA I IZBA WOJSKOWA

Kodeks karny

Art. 2. Kara jest następstwem popełnienia przez sprawcę czynu przestępnego, określonego przez ustawę obowiązującą w czasie jego dokonania. Sąd więc w pierwszym rzędzie dokładnie ustala czyn oskarżonego, a następnie kwalifikuje go według ustawy obowiązującej w czasie jego popełnienia (art. 1 k.k.). Jeżeli zaś w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, wówczas obowiązkiem sądu jest sprawdzić, która z ustaw jest względniejsza dla sprawcy, stosownie do wymogu art. 2 § 1 k.k. Przepis ten bowiem wyrażając zasadę stosowania ustawy nowej, zobowiązuje jednakże sąd do stosowania ustawy poprzednio obowiązującej, tj. obowiązującej w czasie popełnienia przestępstwa, gdy się okaże, że jest ona względniejsza dla sprawcy. Przy rozstrzygnięciu tej kwestii, należy uwzględnić całość przepisów dawnej i nowej ustawy, a więc cały stan prawny dotyczący konkretnego przestępstwa i jego sprawcy. Praktycznie decydować tu może zestawienie tych przepisów części szczególnej ustawy dawnej i nowej, których dyspozycje wyczerpuje w konkretnym przypadku czyn oskarżonego, na podstawie którego wymierzona zostanie oskarżonemu kara.

Należy więc ustalić, jaką karą zagrożone jest popełnione przez oskarżonego przestępstwo oraz jakie dyrektywy odnośnie konkretnego przestępstwa zawiera ustawa dawna a jakie ustawa nowa. Porównanie takie doprowadzi do wniosku, którą z ustaw należy zastosować jako względniejszą dla oskarżonego (26 VI 1970 r. — III KR 85/70).

Art. 10 § 2. Kumulatywny zbieg przepisów ustawy przewidziany w art. 10 § 2 k.k. zachodzi wtedy, kiedy jeden czyn urzeczywistnia znamiona więcej niż jednego typu przestępstwa. Ustalenie czy w konkretnym wypadku popełnienia czynu przestępnego wchodzi w grę kwalifikacja prawna z jednego przepisu kodeksu karnego, czy też z dwóch lub więcej przepisów, wymaga zastosowania znanych w doktrynie zasad wyłączających wielość ocen, jak np. ta, że przepis szczególnie wyłącza przepis ogólny (np. art. 201 k.k.) wyłącza art. 199 k.k., że przepis subsydiarny (np. art. 246 k.k.) wyłączony jest przez przepis podstawowy (np. art. 217 § 1 k.k.).

Przede wszystkim zaś należy ściśle określić czyn przestępny i ustalić czy nie mieści się on tylko w jednym przepisie karnym oraz czy nie zachodzi pozorny zbieg przepisów ustawy. W takich wypadkach nie wchodzi w grę kumulatywny zbieg przewidziany w art. 10 § 2 k.k.

Kumulatywny zbieg przepisów ustawy ma na celu przy ocenie prawnej czynu przestępnego wyrazić w pełni jego społeczne niebezpieczeństwo określone w tych przepisach kodeksu karnego, które zostały przez ten czyn naruszone (art. 10 k.k.). Ma to znaczenie w szczególności przy wymiarze kary dla zastosowania przepisów o recydywie i amnestii. (13 IV 1970 r. — III KR 48/70).

Art. 26. Przepis art. 26 § 1 k.k. powinien być stosowany do spraw najdrobniejszych, w których zarówno rodzaj i wartość przedmiotu przestępstwa, okoliczności jego popełnienia jak i osobowość sprawcy przesadzają o znikomości niebezpieczeństwa społecznego czynu. (8 VII 1970 r. — V KRN 243/70).

Art. 5p. Przepis art. 50 § 1 k.k., mówiąc o celach kary, eksponuje przy zasadach wymiaru kary jej cele ogólne w zakresie społecznego oddziaływania. Biorąc pod uwagę ogólne cele kary, o których mówi cytowany przepis, należy mieć na uwadze, że istnieje szczególna potrzeba szerokiego społecznego oddziaływania drogą kar, bądź gdy mamy do czynienia z przestępstwami szerzącymi się nagminnie i dlatego uznawanymi przez społeczeństwo za szczególnie dokuczliwe i wymagające zdecydowanej represji karnej, bądź w wypadku szerzenia się pewnych rodzajów przestępczości, których niebezpieczeństwa społecznego większość społeczeństwa nie docenia. W wypadku szerzenia się przestępstw, powszechnie uznawanych za wymagające zwalczania przy pomocy między innymi surowej represji karnej, sąd powinien uwzględnić potrzebę umacniania w społeczeństwie słusznej reakcji na szczególnie szkodliwe zjawisko społeczne, dostrzeżone już przez ogół społeczeństwa, jak np. chuligaństwo. W wypadkach zaś szerzenia się przestępstw, których ogół społeczeństwa jeszcze nie uznał za — *sui generis* — plagę społeczną, zadaniem sądu jest zwrócenie uwagi społeczeństwa na szczególne niebezpieczeństwo tego rodzaju przestępczości i tą drogą mobilizowanie społeczeństwa do zwalczania innymi — poza represją karną — środkami grożącego mu niebezpieczeństwa, jeszcze niezupełnie uświadomionego. Takim rodzajem np. przestępstw są przestępstwa popełnione z powodu nadużywania alkoholu lub w stanie odurzenia alkoholowego, wymagające stałego zwracania przez sądy uwagi na niebezpieczeństwo społeczne tkwiące w pijaństwie, szerzącym się i naogół spotykającym się z tolerancją w naszym społeczeństwie.

Aby przy wymiarze kary zwracać przede wszystkim uwagę na cele kary w zakresie społecznego oddziaływania ogólnego, należy ustalić, że czyn popełniony przez oskarżonego należy do przestępstw szerzących się nagminnie przynajmniej na terenie podległym właściwości sądu orzekającego (26 VI 1970 r. — IV KR 94/70).

Art. 57. Z instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary sąd może korzystać tylko wówczas, gdy na podstawie całokształtu okoliczności mających wpływ na wymiar kary dojdzie do przekonania, że dla osiągnięcia celów, którym ma służyć kara, należy zejść poniżej dolnej granicy kary przewidzianej za przestępstwo po-

pełnione przez oskarżonego. Wówczas stosuje się nadzwyczajne złagodzenie kary, uznając tym samym, że kara wymierzona z nadzwyczajnym złagodzeniem spełni swe cele (17 VIII 1970 r. — IV KR 146/70).

Art. 58. Sprawca przestępstwa ciągłego, polegającego na zagarnięciu mienia społecznego, dokonanego w kilku grupach przestępczych o różnym składzie osobowym, organizujący zagarnięcie dokonane chociażby przez jedną z tych grup co do części mienia wchodzącego w skład ogólnie zagarniętego mienia społecznego, nie korzysta z dobrodziejstwa ustawy z dnia 21 lipca 1969 r. o amnestii (Dz. U. nr 21, poz. 151) (7 sędziów 30 IX 1970 r. — VI KZP 30/70).

Art. 58. Z tego, że jeden czyn stanowić może tylko jedno przestępstwo, nie wynika ograniczenie, że przestępstwem w znaczeniu prawnym może być tylko jeden czyn. Ograniczenie takie nie da się odczytać z żadnego przepisu prawa materialnego, a art. 58 k.k. czyniący z przestępstwa ciągłego instytucję kodeksową, potwierdza wolę ustawodawcy traktowania zbioru czynów odpowiadających określonym warunkom jako fakt jednego przestępstwa. Zatem tylko w sytuacji dopuszczającej konstrukcję przestępstwa ciągłego — przestępstwo takie jako zbiór czynów pokrywa się pojęciowo z „czynem”, o którym mowa w art. 10 k.k. (20 VIII 1970 r. — II KR 99/70).

Art. 136. Umyślne spowodzenie katastrofy może tylko wyjątkowo — przy zaistnieniu szczególnych okoliczności — znaleźć zastosowanie, np. w stosunku do ściganego kierowcy, który w celu uniknięcia odpowiedzialności zmierza do udaremnienia pościgu za wszelką cenę, nie wyłączając katastrofy, lub w stosunku do sabotażysty, dywersanta względnie sprawcy o psychice odbiegającej od normy.

W odniesieniu natomiast do typowych przestępstw drogowych, których sprawcami są kierowcy dopuszczający się — często pod wpływem alkoholu — nawet poważnego naruszenia zasad bezpieczeństwa ruchu, nie można przy braku szczególnego dowodu uznać, że działaniem swym umyślnie spowodzają katastrofę, której bezpośrednie skutki oni sami mogliby też ponieść. Tacy kierowcy katastrofę spowodzają nieumyślnie (art. 136 § 2 k.k.), natomiast umyślnie spowodzają jej bezpośrednie niebezpieczeństwo (art. 137 § 1 k.k.) (23 VII 1970 r. — IV KR 120/70).

Art. 148. Afekt fizjologiczny (psychologiczny) tym jest — między innymi — znamieny, że proces emocjonalny tak dalece ogranicza kontrolującą działalność rozumu, że nie sposób wymagać od sprawcy równoczesnego czynowi dokonywania choćby jakiegś z grubsza wziętej „klasyfikacji” uczuć, jakie legły u podstaw побudki jego działania.

Sam rodzaj uczucia nie może zatem decydować o możliwości bądź wykluczeniu stosowania kwalifikacji z art. 148 § 2 k.k. (17 VI 1970 — IV KR 93/70).

Art. 178. Nie stanowi zniesławienia zarzut podniesiony w toku procesu sądowego, pod warunkiem, że działanie sprawcy zmierza do obrony własnego interesu w sprawie oraz zarzut postawiony jest we właściwej formie i nie zmierza wyłącznie do poniżenia osoby, której został postawiony. Jak wynika z treści art. 179 k.k. nie ma przestępstwa określonego w art. 178 § 1 k.k., jeżeli zarzut postawiony publicznie jest prawdziwy, a nawet wówczas, gdy zarzut ten nie jest prawdziwy, ale sprawca działa w przeświadczeniu opartym na uzasadnionych podstawach, że zarzut jest prawdziwy i że broni społecznie uzasadnionego interesu (15 IX 1970 r. — V KRN 311/70).

Art. 184. Znęcanie się, o którym mowa w przepisie art. 184 § 1 k.k., jest działaniem niezależnym od faktu czy osoba, nad którą sprawca się znęca, nie sprzeciwia się mu i nie próbuje się bronić. Środki obronne, stosowane przez taką osobę, są usprawiedliwione, gdyż podejmowane są w obronie przed bezpośrednim, bezprawnym zamachem na jej dobro. Nie można przeto uznać, aby obrona osoby, nad

którą sprawca się znęca, odbierała jego działaniu cechy przestępstwa (17 VIII 1970 r. — IV KR 146/70).

Art. 200. Zagarnięcie mienia społecznego określone w art. 200 § 1 k.k. jest zupełnie innym czynem aniżeli umożliwiające powstanie zaistniałego niedoboru niedopełnienie obowiązku lub przekroczenie uprawnień w zakresie nadzoru nad mieniem społecznym, przewidziane w art. 218 § 1 k.k. Nie można tu mówić o jednorodności. Zamiar przy zagarnięciu jest wyraźnie określony: chodzi o przysporzenie korzyści sobie kosztem uszczerbku w mieniu społecznym. Postawa sprawcy jest aktywna, nakierowana na realizację tego zamiaru. Umożliwienie powstania zaistniałego niedoboru w mieniu społecznym wynika z reguły z niedopełnienia obowiązków, z opieszałości sprawcy. O jednorodności można mówić w zasadzie przy tej samej ocenie prawnej każdego z poszczególnych czynów, chyba że działania objęte jednym wspólnym zamiarem wykazują różnicę wynikającą ze sposobu ich realizacji. Przykładem takich poszczególnych działań, różniących się techniką wykonania, mogą być kradzieże zwykłe (art. 203 § 1 k.k.) i kradzieże z włamaniem (art. 208 k.k.) albo nawet rozmaite postacie uzyskiwania korzyści majątkowych (kradzież, przywłaszczenie, oszustwo), jeżeli sprawca z góry założył, że będzie wykorzystywał każdą nadarzającą się sposobność nielegalnego zdobycia środków materialnych (20 VIII 1970 r. — II KR 99/70).

Art. 210. Innym niebezpiecznym narzędziem w rozumieniu art. 210 § 2 k.k. jest narzędzie, które ze względu na swoje przedmiotowe właściwości lub sposób użycia nadaje się do spowodowania skutku dla życia lub zdrowia ludzkiego w stopniu co najmniej zbliżonym do skutku, jaki spowodować może broń palna, inaczej mówiąc, narzędzie potencjonalnie zawierające w sobie poważny ładunek niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia. Takim narzędziem może być np. siekiera, nóż, łom żelazny. Natomiast nie można przyjąć, by takim narzędziem z reguły mógł być wojskowy pas skórzany nawet z metalową klamrą i związany w węzeł (5 X 1970 r. — IV KR 166/70).

Art. 218. O tym czy pracownik jednostki gospodarki uspołecznionej ponosi odpowiedzialność karną jako urzędnik (obecnie funkcjonariusz publiczny), decydują faktycznie wykonywane obowiązki, chociażby nie wynikały one z żadnego konkretnego przepisu prawnego.

Odpowiedzialność karna z art. 218 § 1 k.k. nie wynika z umowy o wspólnej odpowiedzialności materialnej pracowników, lecz z faktu pełnienia obowiązków nadzoru nad mieniem społecznym, jego ochrony lub gospodarowania nim (15 VIII 1970 r. — III KR 124/70).

Art. 303. Czyn polegający na samowolnym opuszczeniu jednostki lub wyznaczonego miejsca pobytu na dłuższy nawet okres czasu nie stanowi przestępstwa przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej przewidzianego w art. 303 § 1 - 4 k.k., jeżeli popełniony zostaje przez oficera, chorążego, żołnierza służby zawodowej, okresowej i nadterminowej (art. 303 § 6 k.k.).

Nie oznacza to jednak, by w każdym wypadku popełnienia takiego czynu przez jedną z wymienionych osób zachodził brak w czynie znamion przestępstwa w ogóle. Osoby te ze względu na ich status w służbie wojskowej zajmują stanowisko etatowe i sprawują funkcję dowodzenia oraz zarządzania administracyjnego. Ich czyny polegające na samowolnym niedopełnieniu obowiązków służbowych w czasie i miejscu wyznaczonym muszą więc być ocenione w aspekcie tego, czy i jakie ujemne następstwa dla toku służby w ogóle oraz dla realizacji zadań postawionych przed jednostką wynikły z tego ich zaniechania. Miarą bowiem tego, czy to zaniechanie ma cechy czynu społecznie niebezpiecznego, warunkujące uznanie go za przestępstwo, jest to, czy wywarło ono ujemne następstwa w sferze działania jednostki wojskowej, czy przyniosło szkodę dobru społecznemu. Tak więc samowolna nie-

obecność w służbie osób, o których mowa w art. 303 § 6 k.k., aczkolwiek nie stanowi przestępstwa przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej, określonego w art. 303 § 1 - 4 k.k., to jednak może wyczerpywać — w przypadku ustalenia wynikłych z niej i zawinionych przez sprawcę ujemnych następstw w sferze działania jednostki wojskowej — znamiona przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych, przewidzianego w art. 246 k.k. (7 I 1970 r. — Rw 1607/69).

Art. 311 § 3. Uszkodzeniem ciała w rozumieniu przepisu art. 311 § 3 k.k. nie jest ani potłuczenie nie powodujące krwawienia, ani powierzchowne zadrapanie, otarcie naskórka, siniaki i inne podobne obrażenia ciała ludzkiego, będące wynikiem naruszenia przez sprawcę nietykalności cielesnej pokrzywdzonego, ale nie powodujące zakłóceń w normalnym funkcjonowaniu naruszonego narządu ciała pokrzywdzonego ani w jego zdrowiu, tj. nie powodujące rozstroju zdrowia (31 VII 1970 r. — Rw 659/70).

Kodeks postępowania karnego

Art. 11. W sprawach z oskarżenia prywatnego sąd może umorzyć postępowanie na podstawie art. 11 pkt 2 k.p.k. w związku z art. 26 k.k. nawet bez przeprowadzenia posiedzenia pojednawczego, jeżeli znikomość społecznego niebezpieczeństwa zarzuczonego czynu jest w tym stadium postępowania oczywista (5 XI 1970 r. — VI KZP 53/70).

Art. 109. Akt oskarżenia nadany w urzędzie pocztowym przed dniem 1 stycznia 1970 r. należy uważać za wniesiony do sądu przed dniem wejścia w życie kodeksu postępowania karnego (5 XI 1970 r. — VI KZP 59/70).

Art. 159. Polskie prawo procesowe w art. 159 § 1 k.p.k. przewiduje obligatoryjnie wezwanie tłumacza, jeśli zachodzi potrzeba przesłuchania osoby nie władającej językiem polskim. Pojęcie nie władania językiem polskim uzasadniające potrzebę uczestnictwa tłumacza nie może być zawężone do całkowitej nieznamomości języka przez osobę przesłuchiwaną.

Warunkiem uzasadniającym potrzebę wezwania tłumacza jest stwierdzenie, że osoba przesłuchiwana bądź nie rozumie w stopniu dostatecznym zadawanych jej pytań bądź też na tle słabej znajomości języka polskiego nie może sformułować myśli odtwarzającej przebieg zdarzeń, stanowiących przedmiot przesłuchania (22 IV 1970 r. — III KR 45/70).

Art. 337. Zeznanie złożone w postępowaniu przygotowawczym przez świadka, który przed złożeniem tych zeznań został uprzedzony o przysługującym mu prawie odmowy zeznań (art. 165 k.p.k., art. 173 § 2 k.p.k.) ale z uprawnienia tego nie skorzystał — mogą być odczytane na rozprawie na podstawie art. 337 k.p.k. również w wypadku, gdy świadek ten zmarł przed rozprawą (7 sędziów 30 IX 1970 r. — VI KZP 25/70).

Art. 360. Ocena prawna zarzuczonego aktem oskarżenia czynu należy do sądu orzekającego i ten tylko sąd uprawniony jest z mocy ustawy do zastosowania odpowiadającej poczynionym w toku rozprawy ustaleniom faktycznym kwalifikacji prawnej przypisanego czynu. Prawidłowość wyroku tak pod względem faktycznym, jak i prawnym podlega kontroli rewizyjnej, ta zaś należy do sądu drugiej instancji (10 IX 1970 r. — VI KZP 38/70).

Art. 376. Rewizja sporządzona przez prokuratora, zwłaszcza na niekorzyść oskarżonego, powinna zawierać dokładne wskazanie zarzutów stawianych zaskarżonemu rozstrzygnięciu (stanowiącemu logiczne prius) i na podstawie wskazanych zarzutów konkretne żądanie czyli, to „czego domaga się skarżący”.

Stanowi jednak odwrócenie pojęć zasada wnioskowania o treści zarzutów rewizji na podstawie jej wniosków (21 VIII 1970 r. — IV KR 139/70).

Art. 353. Wprawdzie przepis art. 383 § 1 k.p.k. nie zabrania sądowi wojewódzkiemu jako rewizyjnemu skazania oskarżonego, który został uniewinniony w pierw-

szej instancji (lub co do którego w pierwszej instancji postępowanie umorzono), jednakże przy korzystaniu z tego uprawnienia sąd wojewódzki powinien baczyć, aby związane z tym ograniczenie zasady bezpośredniości nie przybrało rozmiarów równających się całkowitemu jej przekreśleniu (7 VI 1970 r. — V KRN 196/70).

Art. 390. Sąd wojewódzki rozpoznaje wniosek o wznowienie postępowania w pierwszej instancji i z tej racji nie może korzystać z określonego w art. 390 § 1 k.p.k. prawa przekazania Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego, tj. z prawa, jakie przysługuje sądowi wojewódzkiemu w wypadku, gdy przy rozpoznawaniu środka odwoławczego wyłoni się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy (16 VII 1970 r. — VI KZP ;13/70).

Art. 396. W wypadku niezaskarżenia przez oskarżyciela publicznego wyroku uniewinniającego, pozostawiającego zarazem bez rozpoznania powództwo cywilne, oskarżyciel posiłkowy będący równocześnie powodem cywilnym, może zaskarżyć także wyrok co do powództwa cywilnego, jeżeli skarży go co do winy (10 IX 1970 r. VI KPZ 44/70).

Art. 421. Organy określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 XII 1969 r. (Dz. U. nr 37, poz. 322), wydanym na podstawie art. 421 k.p.k., nie są uprawnione do zaskarżenia wyroków sądów pierwszej instancji (5 XI 1970 r. — VI KZP 44/70).

Art. 474. Przepis art. 474 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. wyraża zasadę, że do wznowienia postępowania z tytułu nowych, nie znanych przedtem sądowi faktów lub dowodów, stwierdzających niewinność skazanego potrzeba, aby z tych nowych danych wpływały nie tylko proste przypuszczenia możliwej niewinności skazanego, lecz niezawodny wniosek o mylności wyroku lub przynajmniej wyraźne prawdopodobieństwo uniewinnienia przy ponowieniu sprawy a także możliwość skazania za przestępstwo łagodniej karane (26 IX 1970 r. — I KO 33/70).

Art. 493. Postanowienie co do dalszego toku postępowania w sprawie o ułaskawienie zapada w takim samym składzie, w jakim sąd orzekał, a gdy sąd orzekał w składzie jednoosobowym, postanowienie wydaje sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. Taki sam skład, w jakim orzekał, to nie tylko skład imienne ten sam, lecz przede wszystkim ten sam co do jego rodzaju, a więc np. skład „ławniczy”, skład „zawodowy”, a skład „powiększony”, złożony z dwóch sędziów i trzech ławników (25 VII 1970 r. — IV KO 27/70).

Zebrał

Stefan Kalinowski

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWACH O ZAOPATRZENIE EMERYTALNE

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 8)

Art. 1. a) Ustawa powyższa przewiduje, że świadczenia w niej określone, przysługują jedynie pracownikom uspołecznionych zakładów pracy, którzy ulegli wypadkowi przy pracy oraz członkom rodzin tych pracowników w razie utraty żywiciela w związku z takim wypadkiem. Ustawa ta nie obejmuje natomiast swym działaniem wypadków, jakim uległy osoby nie będące pracownikami uspołecznionych zakładów pracy, chociażby wykonywały w nich pracę na podstawie specjalnych tytułów. Więżęń zatem, który uległ wypadkowi przy pracy, może dochodzić swych roszczeń na zasadach ogólnych, w drodze powództwa przed sądem. Praca wykony-

wana przez więźnia w zakładzie pracy ma bowiem swoje źródło nie w umowie o pracę, lecz w nakazie administracyjnym zarządu zakładu karnego, toteż nie powoduje nawiązania stosunku pracy między więźniem a zakładem pracy (postanowienie z 11 II 1970 r., Nr III PRN 109/69).

b) Umowa agencyjna nie wyłącza możliwości zawarcia umowy o pracę z inną osobą w stosunku do dającego zlecenie w ramach umowy agencyjnej. W razie jednak wypadku przy pracy pracownika zaangażowanego przez agenta odpowiedzialność za wypadek ten ponosi agent, a nie dający zlecenie, chyba że co innego wynika z zawartych umów. Zorganizowanie bowiem bezpiecznej i higienicznej pracy należy do agenta (wyrok z 2 X 1969 r. Nr I PR 246/69 wydany na tle art. 441 kodeksu zobowiązań).

Art. 11. Za trwałą uszczerbek na zdrowiu w rozumieniu art. 11 ustawy należy stosownie do § 3 ust. 8 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29 X 1968 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania trwałego uszczerbku na zdrowiu... (Mon. Pol. Nr 49, poz. 343) uważać również taki uszczerbek, który powodował czasową niezdolność do pracy co najmniej przez 5 tygodni, chociażby w chwili badania lekarskiego po upływie tej niezdolności u osoby badanej nie stwierdzało się widocznego uszczerbku na zdrowiu. Uszczerbek ten przejmuje się na 5%. Intencją bowiem tego przepisu jest, aby pracownik po ciężkim stosunkowo uszkodzeniu, po powodującym co najmniej 5-tygodniową niezdolność do pracy, miał takie same uprawnienia do odszkodowania, jakie mają osoby o stwierdzonym uszczerbku w granicach 1 - 5%, a których niezdolność do pracy była krótsza niż 5 tygodni (wyrok z 9 XII 1970 r. III URN 12/70).

Art. 21. Decydującą okolicznością dla zastosowania właściwych przepisów przy rozpoznawaniu spraw członków rodziny zmarłego pracownika wskutek choroby zawodowej, o świadczenia od zakładu pracy jest data śmierci pracownika, a nie — jak błędnie twierdzi żalący się — data powstania inwalidztwa (postanowienie z dnia 5 III 1970 r. I PZ 5/70).

Art. 22. Stosownie do zasady ogólnej, wyrażonej w art. 22 powyższej ustawy, świadczenia przewidziane w tej ustawie stanowią w stosunku do uspołecznionych zakładów pracy wynagrodzenie wszelkich szkód wynikłych dla pracownika lub jego rodziny na skutek wypadku przy pracy. W szczególności przewidziana w art. 6 ustawy renta rodzinna stanowi całkowite wynagrodzenie szkody członków rodziny wynikłej z utraty świadczeń od zmarłego ich żywiciela. Przepis art. 22 wyłącza możliwość stosowania w uregulowanych w nim przypadkach art. 446 § 2 kodeksu cywilnego (wyrok z 20 II 1970 r. I PR 19/70 - OSN 9/70 poz. 168).

*Zebrał
Tadeusz Wasylecki*

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6).

Art. 5 ust. 2 pkt 2. Warunek, uzależniający uznanie osoby wykonującej pracę nakładczą za pracownika w rozumieniu ustawy o p.z.e. od wykonywania tej pracy na podstawie pisemnej umowy z jednostką gospodarki uspołecznionej (§ 1 pkt 1 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 27 VIII 1968 r. w sprawie określenia, które osoby wykonujące pracę nakładczą uważa się za pracowników ... Dz. U. Nr 34, poz. 234, Nr 40, poz. 287 i z 1969 r. Nr 32, poz. 275), uważa się za spełniony, jeżeli osoba ta podpisała oświadczenie przyjmujące do wia-

domości warunki pracy ustalone w regulaminie tej jednostki dla chałupników (wyrok z 22 IV 1970 r. II TR 96/70).

Art. 8 ust. 4. Jeżeli wysokość wynagrodzenia zasadniczego dozorca domowego (tj. za tzw. czynności wymierne i niewymierne) wynosi co najmniej połowę najniższego wynagrodzenia określonego w danym okresie dla niewykwalifikowanych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, uznać należy za spełniony warunek co do wymiaru czasu pracy ustanowiony w art. 8 ust. 4 ustawy o p.z.e.

Z uwagi na to, że powyższe gotówkowe wynagrodzenie zasadnicze ustalane jest od 1 X 1956 r. w zależności od rodzaju i ilości wykonywanych czynności dozorca w danej nieruchomości, przeto w przypadku gdy dozorca był zatrudniony przez kilka lat przed 1 X 1956 r. w tej samej nieruchomości i wykonywał takie same prace, okres jego pracy poprzedzający tę datę należy również zaliczyć do okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania renty, chociażby według poprzednio stosowanych mierników okres ten nie podlegał zaliczeniu (wyrok z 18 III 1970 r. III TR 129/70).

Art. 11. Mieszacz masy formierskiej i formierz, zatrudniony w Dąbrowskich Zakładach Naprawczych Przemysłu Węglowego, podległych resortowi górnictwa i energetyki (a nie resortowi hutnictwa), nie może być zaliczony do pracowników I kategorii zatrudnienia ze względu na przepis § 2 rozporządzenia z dnia 10 IX 1956 r. w sprawie zaliczenia pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 39, poz. 176 z późniejszymi zmianami) wyrok z dnia 7 V 1970 r. I TR 500/70).

Art. 12 a) Przy ocenie zdolności do zarobkowania w rozumieniu art. 12 ustawy o p.z.e. w stopniu wskazanym w § 27 rozporządzenia z dnia 12 VIII 1968 r. w sprawie [...] zasad orzekania o inwalidztwie [Dz. U. Nr 32, poz. 221] nie jest bez znaczenia powszechnie znany fakt systematycznego wzrostu płac pracowników w latach 1955 do 1969, co nie pozwala na porównywanie obecnych zarobków z zarobkami sprzed kilkunastu lat (wyrok z 9 I 1970 r. I TR - 1958/69).

Zauważyć należy, że również w wyroku z 12 VI 1969 r. III TR-739/69 Trybunał stanął na stanowisku, iż przy kontrolnych badaniach lekarskich rencistów z wcześniejszych okresów ocena faktu obniżenia zarobków następuje nie w stosunku do przeciętnej dawnych zarobków przyjętych za podstawę wymiaru renty tego rencisty, gdyż ze względu na podwyżki zarobków zarobki takie nie są porównywalne, lecz w stosunku do zarobków aktualnie zatrudnionego, innego pracownika o takim samym mniej więcej stażu i kwalifikacjach w danym zakładzie pracy. Tylko takie bowiem porównywanie zarobków jest właściwe i odpowiada zasadzie określonej, w § 20 ww. rozporządzenia, tzn., że będzie się oceniać niezdolność „w warunkach dla pracowników, którzy nie są inwalidami”.

b) Kontrolnych badań lekarskich nie przeprowadza się stosownie do § 36 rozporządzenia z dnia 12 VIII 1968 r. w sprawie [...] zasad orzekania o inwalidztwie [...] (Dz. U. Nr 32, poz. 221) u osób, których inwalidztwo trwa dłużej niż 15 lat bez względu na przyczynę, która spowodowała to inwalidztwo (wyrok z 9 VII 1970 r. I TR 844/70).

c) Jeżeli rencista, który z powodu wypadku w zatrudnieniu zaliczony został do inwalidów III grupy, lecz od szeregu lat wykonuje inne, pod względem kwalifikacji zawodowej i stawek zarobkowych równorzędne zatrudnienie, do którego jest zdolny, niezaliczenie go do inwalidów uznać należy za prawidłowe i zgodne z kryterium zarobkowym zawartym w § 27 rozporządzenia z dnia 12 VIII 1968 r. w sprawie [...] zasad orzekania o inwalidztwie [...] (Dz. U. Nr 32, poz. 221) (Wyrok z dnia 6 VIII 1970 r. I TR-875/70).

Art. 17 a) Po wydaniu przez organ rentowy na wniosek pracownika decyzji przyznającej emeryturę, nie może być uwzględniony wniosek tego pracownika

o przyjęcie do podstawy wymiaru zarobków z innego 12-miesięcznego okresu zatrudnienia (wyrok z dnia 25 III 1970 r. I TR 57/70).

b) Analiza przepisów § 6 pkt 27 i § 11 pkt 12 uchwały Rady Ministrów z dnia 12 VIII 1965 r. w sprawie składników funduszu płac i pozostałych wynagrodzeń z tytułu pracy w jednostkach gospodarki społecznej (Mon. Pol. nr 2, poz. 5 i z 1967 r. nr 57, poz. 277) prowadzi do wniosku, że w każdym przypadku korzystania przez pracownika uspołecznionego zakładu pracy z wyżywienia wydawanego całkowicie lub częściowo nieodpłatnie, konieczne jest ustalenie rodzaju przewidzianych w uchwale źródeł, z których należności te zostały zrealizowane, a w razie ustalenia, że zrealizowano je z § 6 pkt 27 uchwały, wartość wydanego pracownikowi deputatu lub innego świadczenia (w danym przypadku wyżywienia) podlega w odpowiedniej wysokości zaliczeniu do podstawy wymiaru renty (wyrok z dnia 9 II 1970 r. II TR-1776/69).

c) Przepisy art. 17 ust. 4 ustawy o p.z.e. oraz § 7 rozporządzenia z 19 VIII 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury [...] (Dz. U. Nr 35, poz. 246), stanowiące, że za zarobek pracownika nie uspołecznionego zakładu pracy uważa się zarobek, który był zgłoszony do wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, nie wyłączają stosowania przepisów § 14 ust. 3 tego rozporządzenia określających sposób obliczenia miesięcznego zarobku, który ma być przyjęty za podstawę wymiaru renty, jeżeli pracownik nie był zatrudniony nawet przez jeden miesiąc kalendarzowy.

Uznanie, że pracownik nie był zatrudniony nawet przez jeden miesiąc kalendarzowy, może nastąpić jedynie w tym przypadku, gdy spełnione są warunki określone w § 12 ust. 2 w/w. rozporządzenia (wyrok z 16 III 1970 r. III TR-1807/69).

d) Zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy w rozumieniu § 4 ust. 1 rozporządzenia z dnia 25 I 1968 r. w sprawie najniższych emerytur i rent (Dz. U. Nr 3, poz. 17) zachodzi wówczas, gdy pracownik swoje stałe lub dorywcze zatrudnienie wykonuje w krótszym niż normalnym, obowiązującym w jego zawodzie, wymiarze czasu pracy. Jeżeli takie zatrudnienie wykonywane jest przez pracownika w okresie, z którego zarobki wchodzi do podstawy wymiaru świadczenia rentowego, przyznaje się to świadczenie w wysokości jego podstawy wymiaru (wyrok z dnia 25 V 1970 r. IV. TR-210/70).

e) Względy słuszności przemawiają za tym, aby płatny urlop udzielony nauczycielowi dla poratowania zdrowia (art. 16 ustawy z dnia 27 IV 1956 r. o prawach i obowiązkach nauczycieli — Dz. U. Nr 12, poz. 63), traktować dla celów ustalania podstawy wymiaru emerytury lub renty na równi z okresem pobierania zasiłków chorobowych (§ 12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z dnia 19 VIII 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury... Dz. U. Nr 35, poz. 246) i nie uważać za czas zatrudnienia tych miesięcy kalendarzowych, w których nauczyciel pozostawał w stosunku pracy, lecz faktycznie jej nie wykonywał (wyrok z dnia 13 VI 1970 r. III TR-440/70).

f) Nagroda wypłacona z funduszu zakładowego utworzonego na podstawie ustawy z 28 III 1958 r. o funduszu zakładowym w przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 13, poz. 76) jest objęta § 10 uchwały Nr 8 Rady Ministrów z dnia 12 I 1965 r. w sprawie składników funduszu płac [...] (Mon. Pol. Nr 2, poz. 5 i z 1967 r. Nr 57, poz. 277), a więc poza osobowym funduszem płac i nie podlega uwzględnieniu przy obliczaniu podstawy wymiaru renty albowiem nie **jest** objęta ani § 3 pkt 1 rozporządzenia z dnia 19 VIII 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury **lub** renty [...] (Dz. U. Nr 35 poz. 246), ani też częścią D wydanego na podstawie § 3 pkt 2 tego rozporządzenia wykazu stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia (wyrok z 23 VI 1970 r. III TR-687/70).

g) Podstawę wymiaru renty dla pomocnicy domowej, za którą do dnia 1 VII

1970 r. były opłacane składki zryczałtowane, należy ustalać od zarobków faktycznych zgodnie z § 1, 18 i 19 rozporządzenia z dnia 19 VIII 1968 r. w sprawie obliczania podstawy wymiaru emerytury [...] (Dz. U. Nr 35, poz. 246), a nie w myśl § 7 tego rozporządzenia, albowiem przepisy obowiązujące do dnia 1 VII 1970 r., nie przewidywały aktualnego zgłaszania do wymiaru składek rzeczywistych zarobków i przepis § 7 tego rozporządzenia nie jest wykonalny. Wysokość tych zarobków należy jednak ustalać na podstawie dokumentów, albowiem ustalenie takich zarobków na podstawie zeznań lub oświadczeń świadków nie jest dopuszczalne (§ 16 rozporządzenia). Do dowodów takich należą dowody z zakresu wymiaru podatku od wynagrodzeń, a od dnia 1 IV 1970 r. również dowody z zakresu wymiaru składek na fundusz emerytalny (wyrok z dnia 23 IX 1970 r. III TR-929/70).

h) Ekwiwalent za nie wykorzystany w ostatnim roku urlop, jako zapłata za czas urlopu, może być uwzględniony przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury lub renty na równi z zarobkiem otrzymanym za czas urlopu wykorzystanego „w naturze” w czasie zatrudnienia jako zarobek z jednego z 12 miesięcy zatrudnienia, z których zarobki przyjmuje się do obliczenia podstawy wymiaru emerytury lub renty (wyrok z 30 X 1970 r. III TR 1297/70).

Art. 22. Okres pobytu w hitlerowskich obozach między 22 lipca 1944 (dniem wyzwolenia) a 9 maja 1945 r. (dniem ustania działań wojennych) daje jako okres zaliczalny do okresów zatrudnienia podstawę do przyznania wzrostu emerytury (wyrok z dnia 10 IV 1970 r. III TR 191/70).

Art. 28. Brak jest podstaw do przyjęcia, że intencją rozporządzenia z dnia 12 VIII 1968 r. w sprawie [...] zasad orzekania o inwalidztwie [...] (Dz. U. Nr 32, poz. 221) było pozbawienie pracownika, pobierającego na podstawie art. 28 ustawy o p.z.e. inwalidzką rentę wyrównawczą prawa do tej renty przez odmowę uznania go za inwalidę III grupy tylko z tego powodu, że zarobki jego nie uległy stosownie do § 27 tego rozporządzenia obniżeniu o 1/3 podstawy wymiaru renty, a tylko o 25% tj. o 1/4 tej podstawy, a więc mimo, że pracownik ten spełnia nadal wymogi z art. 28 ustawy o p.z.e. do renty wyrównawczej (wyrok z 3 I 1970 r. I TR 1456/69).

Ustawa z dnia 23 I 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. nr 3, poz. 8).

Art. 11 i 12. Przy ocenie uszczerbku na zdrowiu bierze się stosownie do § 3 zarządzenia z dnia 29 X 1968 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania trwałego uszczerbku na zdrowiu [...] (Mon. Pol. Nr 49, poz. 343) pod uwagę wyłącznie zmiany biologiczne i odpowiadający tym zmianom stopień uszczerbku określony w tabeli norm oceny trwałego uszczerbku na zdrowiu, stanowiącej załącznik do powyższego zarządzenia. Jeżeli w konkretnym przypadku tabela norm nie zawiera odpowiedniej pozycji ocenia się dany przypadek według pozycji najbardziej zbliżonej (wyrok z dnia 23 III 1970 r. I TO 350/70).

Art. 21. a) Wobec przepisów § 8 rozporządzenia z dnia 18 VI 1968 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie wypadków przy pracy na choroby zawodowe (Dz. U. nr 22, poz. 145) nie jest dopuszczalne wydanie przez organ rentowy decyzji w sprawie o rentę inwalidzką z powodu choroby zawodowej, jeżeli nie jest on w posiadaniu orzeczenia wojewódzkiego inspektora sanitarnego w kwestii istnienia choroby zawodowej u pracownika ubiegającego się o taką rentę (wyrok z dnia 27 II 1970 r. III TR 22/70).

b) Dla zastosowania przepisów art. 10 - 12 ustawy wypadkowej oraz rozporządzenia z dnia 18 VI 1968 r. w sprawie rozciągnięcia przepisu tej ustawy na choroby zawodowe (Dz. U. Nr 22, poz. 145) nie jest miarodajna data śmierci pracownika wskutek takiej choroby przypadająca po 1 IX 1968 r. (po wejściu w życie rozporządzenia), jeżeli pracownik pobierał z powodu tej choroby zawodowej rentę inwalidzką przed tym terminem (wyrok z dnia 18 IV 1970 r. III TO 4/70).

Ustawa z dnia 28 V 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 3, poz. 19)

Art. 4. Pracownik, któremu emerytura górnicza przyznana została po 1 I 1968 r., a który pracuje nadal na stanowisku, na którym okres pracy liczy się w wymiarze półtorakrotnym, ma po zaprzestaniu tej pracy prawo żądać zaliczenia w takim wymiarze okresu swej pracy od dnia przyznania emerytury do dnia ustania zatrudnienia z tym, że przyznanie należnych z tego tytułu świadczeń może nastąpić dopiero od dnia wejścia w życie rozporządzenia z 27 X 1968 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą uprawniającą do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. Nr 40, poz. 288) tj. od dnia 5 XI 1968 r. (wyrok z dnia 6 VIII 1970 r. I. TR. 881/70).

Zebrał
Tadeusz Wasylecki

ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

Kodeks cywilny (Dz. U. 1964, nr 16, poz. 93)

Art. 118 i 120. W przypadku, gdy wierzyciel pobrał w drodze inkasa należne mu kary umowne, które następnie dłużnik reinkasem odebrał, roszczenie wierzyciela o zwrot reinkasowej kwoty stało się wymagalne w dacie reinkasa.

Z motywów uzasadnienia.

... Jak to trafnie stwierdza rewizja nadzwyczajna założona przez Prezesa GKA, Główna Komisja Arbitrażowa, odrzucając wniosek, pominęła wynikającą z treści wniosku i akt sprawy okoliczność, że powód należne mu kary umowne za nieterminowe usunięcie usterek w budynku biblioteki w kwocie zł 352 700 ściągnął w drodze inkasa przed upływem terminu przedawnienia, a więc zaspokoił swoje roszczenie z tytułu kar umownych. Dopiero skutek odebrania tej kwoty z konta powoła przez pozwanego wykonawcę powstało po stronie powoła roszczenie o jej zwrot.

Roszczenie to zatem należało traktować nie jak roszczenie o zapłatę kar umownych, lecz jak roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, które stało się wymagalne dopiero w dacie reinkasa, tj. 14 V 1968 r. (15 IX 1969 r. BO-8697/68).

Art. 89. Jeżeli przy określeniu przedmiotu dostawy powołano obowiązującą normę i zastrzeżono, że umowa będzie obowiązywać po przyjęciu wzorców przez jednostkę, dla której przedmiot był przeznaczony — zastrzeżenie to stanowi warunek zawieszający, od którego ziszczenia się uzależniona jest skuteczność umowy (8 II 1969 r. I-12107/68).

Art. 386. Całkowita lub częściowa odmowa przyjęcia nie opartego na rozdzielniku zamówienia mimo pierwszeństwa przysługującego mu wg wytycznych § 15 instrukcji Przewodniczącego Komisji Planowania przy RM z 7 X 1966 r. w sprawie postępowania przy zawieraniu i wykonywaniu umów sprzedaży i umów dostawy — w stosunku do innych zamówień złożonych w tym samym czasie i przyjętych przez dostawcę, nie daje zamawiającemu samo przez się podstawy do domagania się ustalenia w postępowaniu arbitrażowym treści umowy zgodnie z zamówieniem, chyba że chodzi o tak jaskrawe naruszenie ww. wytycznych, że stanowi ono zarazem naruszenie obowiązku współdziałania przy zawieraniu umów, o którym mowa w art. 386 kodeksu cywilnego (22 IX 1969 BO-7626/69).

Art. 403 § 2. Stronom nie przysługuje roszczenie o kary umowne z tytułu niewykonania dostaw określonych w uzgodnieniu dostaw zawartym przez ich jednostki nadrzędne, jeżeli wbrew treści tego uzgodnienia nie zawarły umów, a w szczególności nie uzgodniły terminu wykonania dostawy. Z motywów uzasadnienia:

... Pomiędzy Zjednoczeniem Przemysłu Cukrowniczego, jako jednostką nadrzędną dostawcy w niniejszym sporze, a WZGS „Samopomoc Chłopska”, jako jednostką nadrzędną odbiorcy, doszło do uzgodnienia dostaw cukru na cele konsumpcyjne na IV kw. 1967 r. Porozumienie bowiem zawarte pomiędzy Zjednoczeniem a WZGS było uzgodnieniem dostaw, które zgodnie z § 25 ogólnych przepisów o przydziałach, rozdzielnikach i uzgodnieniach dostaw (Mon. Pol. 1963, nr 34, poz. 172) zobowiązywało dostawcę do zawarcia umowy na żądanie odbiorcy. Świadczy o tym treść zlecenia, które Zjednoczenie wystosowało w dniu 2 X 1967 r. do Cukrowni Opolskich. Samo zlecenie jednak — wbrew stanowisku obu instancji — nie stwarzało obowiązku świadczenia dla żadnej ze stron, lecz stanowiło dla Cukrowni tylko upoważnienie do sprzedaży cukru danemu odbiorcy, a PZGS wskazywało dostawcę określonej ilości cukru. W razie wątpliwości bowiem poczytuje się, że decyzja, która nakłada na orzeczoną jednostkę obowiązek świadczenia na rzecz innej orzeczonej jednostki, zobowiązuje tylko do zawarcia umowy (art. 403 § 2 k.c.).

Jeżeli zaś odbiorca nie uzgodnił z dostawcą warunków dostawy, oznaczało to, że zrezygnował z wynikającego z uzgodnienia dostaw jednostek nadrzędnych prawa do zakupu określonej ilości cukru i do umowy pomiędzy stronami w ogóle nie doszło [...] (1 IX 1969 BO-6889/69).

Art. 442 § 1 i 118. Jeżeli dostawca dostarczył artykuł, którego użycie ze względu na jakość zagraża bezpieczeństwu życia i zdrowia ludzkiego, ponosi odpowiedzialność za całą wynikłą szkodę, choćby odbiorca nie reklamował wad w przewidzianym terminie i nie dochodził roszczeń w ciągu roku od daty wydania tych artykułów. Roszczenie z tego tytułu staje się wymagalne w dacie, w której odbiorca dowiedział się o szkodzie. (16 II 1970 BO-13637/69).

Art. 471. Wydany przez uprawniony organ zakaz dokonywania skupu warzyw i owoców stanowi okoliczność wyłączającą odpowiedzialność jednostki skupującej za nienależyte wykonanie zobowiązania w zakresie sprzedaży tych towarów (2 III 1970 BO-516/70).

Art. 483 § 1, 566 § 1. Roszczenie o zapłatę kar umownych z powodu wadliwości towaru, jest roszczeniem z tytułu rękojmi i wygasa po upływie roku od dnia, kiedy towar został kupującemu wydany.

Z motywów uzasadnienia:

... Powód twierdzi, że uprawnienia jego nie wygasły albowiem dochodzi roszczeń o zapłatę kary umownej ewentualnie — odszkodowania rzeczywistego. Twierdzenia tego nie uznano za słuszne w świetle art. 483 § 1 i 566 § 1 kodeksu cywilnego oraz §§ 15, 35 i 37 ogólnych warunków dostaw towarów przeznaczonych na eksport z 1959 r. (v. także § 42 ust. 1 ogólnych warunków umów sprzedaży towarów przeznaczonych na eksport z 1967 r., Mon. Pol. nr 12, poz. 64). Roszczenia bowiem powodowanego Przedsiębiorstwa o zapłatę odszkodowania z powodu wadliwej dostawy wywodzą się z treści rękojmi (art. 566 § 1 k.c.) i powinny być dochodzone w ciągu roku od wydania towaru jak pozostałe uprawnienia z tytułu rękojmi. To samo dotyczy roszczenia o zapłatę kar umownych z powodu wadliwości towaru, skoro kary umowne ustanowione zostały dla naprawienia szkody wynikłej z nienależytego wykonania zobowiązań (art. 483 § 1 k.c. oraz §§ 15, 35 i 37 o.w.d. towarów przeznaczonych na eksport z 1959 r.). (3 VIII 1967 r. I - 12787/66).

Art. 491 § 1. Wyznaczenie dostawcy terminu dodatkowego do wykonania dostawanie stanowi warunku skuteczności odstąpienia od umowy, gdy z okoliczności sprawy wynika, że dostawca nie miał zamiaru jej wykonać (24 V 1969 1-2652/69).

Art. 568 § 1. Upływ przewidzianego w art. 568 § 1 k.c. rocznego terminu przedawnienia może być przez państwowe komisje arbitrażowe nieuwzględniony.

Z motywów uzasadnienia:

... Gdyby nawet przyjąć, co w świetle opinii biegłego budzi uzasadnione wątpliwości,

iż awaria objętej sprawą pompy nie była następstwem czynu niedozwolonego, to i tak stronie powodowej przysługuje roszczenie z tytułu rękojmi za wady fizyczne towaru, które co prawda zostało zgłoszone po upływie terminu przewidzianego w art. 568 § 1 k.c., niemniej jednak w sprawie niniejszej zachodzą po myśli art. 117 § 3 k.c. warunki do nieuwzględnienia upływu terminu przedawnienia... (22 I 1969 r. 1-9827/68).

Art. 569 § 2. Roszczenie organizatora tranzytu rozliczanego o zwrot kwoty zapłaconej sprzedawcy za niedoładowany towar przedawnia się w ciągu 6 miesięcy od dnia wydania przedmiotu dostawy nabywcy. (14 VII 1969 r. BO-5526/69).

Art. 609. Straty powstałe w związku ze zmianami techniki i technologii produkcji, nawet jeżeli zmiany te wprowadzane są zgodnie z wymogami postępu technicznego, obciążają jednostkę, która je wprowadza, jeżeli warunków tych zmian nie uzgodniła z innymi jednostkami biorącymi udział w procesie wytwórczym (22 IX 1969 r. BO-5303/69),

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego Dz. U. nr 26, poz. 148).

§ 62 ust. 1. Jeżeli materiał sprawy pozwala przyjąć, że zachodzą przewidziane w art. 117 § 3 k.c. przesłanki nieuwzględnienia terminu przedawnienia, brak wskazania w motywach orzeczenia tych przesłanek nie daje podstawy do zaskarżenia orzeczenia (15 IX 1969 r. BO-7711/69).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z dnia 7 X 1966 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży oraz umów dostawy w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 57, poz. 276).

§ 3 ust. 2. W wypadku, gdy nabywca odstąpił od umowy przed terminem jej wykonania, sprzedawca może dochodzić wynagrodzenia utraconego zysku, choćby nie poniósł żadnych nakładów na produkcję przedmiotów objętych umową. Z motywów uzasadnienia:

... Główna Komisja Arbitrażowa, rozpatrując sprawę w trybie odwoławczym, stwierdza na wstępie, że bezprzedmiotowe były rozważania, w których wyniku OKA doszła do wniosku, iż w chwili odstąpienia przez pozwanego odbiorcę od umowy, skoro nastąpiło to w niedługim czasie po potwierdzeniu przyjęcia zamówienia, powodowy dostawca nie mógł jeszcze ponieść nakładów w celu wyprodukowania objętych sporem szliferek; powód bowiem naprawienia szkody w następstwie poniesienia takich nakładów nie dochodzi, lecz domaga się jedynie wynagrodzenia utraconego zysku, a treść § 3 ust. 2 ogólnych warunków umów sprzedaży nie uzasadnia stanowiska, że roszczenie w przedmiocie wynagrodzenia utraconego zysku może być skutecznie dochodzone jedynie w razie poniesienia szkody, o której mowa wyżej (22 XI 1969 1-4497/69).

§ 13 ust. 2. Gdy ocena towaru ustalona została franco stacja załadowania, sprzedawcę obciążają także koszty dowozu towaru do stacji.

Z motywów uzasadnienia:

... Jeśli cena została ustalona franco stacja załadowania, koszty załadowania obciążają sprzedawcę. Według postanowienia wyżej powołanego cennika cenę cennikową należy rozumieć jako cenę zbytu — franco wagon stacja załadowania.

Spór sprowadza się do tego, czy dotyczy to kosztów załadowania w ścisłym tego słowa znaczeniu, czy też koszty te obejmują wszystkie czynności do chwili załadowania, a więc również koszty dowozu towaru do stacji kolejowej. Ceny określone w cenniku są cenami obowiązującymi wszystkie przedsiębiorstwa bez względu na odległość od stacji załadowania. Jeżeli więc cennik określa, że cena zbytu franco załadowania obejmuje koszt załadowania towaru na środek transportowy oznacza to

przy przewozach kolejowych, że cena cennikowa (zbytu) obejmuje koszty sprzedawcy ponoszone w związku z załadowaniem na wagon kolejowy (dowóz do kolei, wyładowanie ze środka transportu dowożącego towar i załadowanie do wagonu kolejowego). Nie ma więc podstaw ani w postanowieniu cennika nr 155/Z/68 (str. 7) pkt 4a, ani w § 13 ust. 2 o.w.s. do żądania od kupującego zapłaty oprócz obowiązującej ceny dodatkowo zwrot kosztów dowozu do stacji kolejowej, skoro do ceny zbytu w sporem objętych przypadkach wliczone są koszty związane z załadowaniem na wagony, a więc wszystkie koszty, które z tym załadowaniem są związane, (16 VI 1969 r. I-1222/69).

§ 27 ust. 1. Jeżeli zwrócone przez nabywcę towaru opakowanie wypożyczone odpowiada warunkom normy, sprzedawca nie może odmówić jego przyjęcia, choćby oczywiste było, że zwracane opakowanie nie było wprowadzone do obrotu przez sprzedawcę.

Z motywów uzasadnienia:

... W obrocie między jednostkami gospodarki uspołecznionej nabywca kabła na bębnach obowiązany jest zwrócić w terminach umownych bębny wypożyczone przez sprzedawcę, a więc te same albo takie same, odpowiadające warunkom obowiązującej normy (§ 27 ust. 1 o.w.s., Mon. Pol. 1966, nr 57, poz. 276). Sprzedawca obowiązany jest zatem przyjmować bębny wprowadzane do obrotu przez nabywców kabła pod warunkiem, że bębny odpowiadają warunkom normy. Praktyka wprowadzenia do obrotu przez nabywców kabła bębnow nie będących własnością sprzedawcy nie narusza jego interesów, a przeciwnie — jest działaniem na korzyść sprzedawcy, gdyż sprzedawca przy mniejszej ilości własnych opakowań, a tym samym przy mniejszych kosztach na opakowanie, będzie w stanie wykonać zadania planowe... (9 X 1969 I-9827/69).

§ 45 ust. 1. Jeżeli kupujący oświadczył, że przyjmie towar wadliwy po obniżonej cenie — sprzedawca nie może domagać się od kupującego przyjęcia zamiast towaru wadliwego towaru wolnego od wad.

Z motywów uzasadnienia:

... Stosownie do art. 560 § 1 k.c. okoliczność, że sprzedawca oświadczył gotowość natychmiastowej wymiany rzeczy wadliwej na rzecz wolną od wad nie ogranicza uprawnień nabywcy żądania obniżenia ceny. Takie oświadczenie sprzedawcy krępowałooby swobodę nabywcy w wyborze uprawnień z tytułu rękojmi jedynie wówczas, gdy żądał on odstąpienia od umowy. Również § 45 ust. 1 o.w.s. potwierdza uprawnienia nabywcy do decydowania o tym, jakie roszczenie z tytułu rękojmi chce on realizować, przy czym przede wszystkim przysługuje mu prawo przyjęcia towaru wadliwego za mniejszą cenę. Zatem, gdy w niniejszym przypadku powód zażądał właśnie obniżenia ceny wadliwości pieców, nie było podstaw prawnych do odmówienia temu żądaniu, zwłaszcza gdy powód uzasadnił swój wybór względami gospodarczymi (brak transportu kołowego potrzebnego do dowiezienia wadliwych pieców do odległej o 3 km stacji, trudności z uzyskaniem wagonów od PKP), a nadto brakiem pewności, czy wymienione piece będą dobrej jakości, skoro niejednokrotnie otrzymywał od strony pozwanej piece wadliwe oraz dużym zapotrzebowaniem miejscowej ludności na piece. (7 I 1970 r. I-13000/69).

§ 51 pkt 5. Odbiorcy nie przysługuje kara umowna za zwłokę dostawcy w zadysonowaniu wadliwym towarem, jeżeli nie odstąpił od umowy ani nie żądał wymiany towaru na wolny od wad, lecz towar przyjął ze zobowiązaniem dostawcy pokrycia kosztów naprawy. (22 X 1969 I-4758/69).

§ 51 pkt 7. Organizator dostawy w transzycie organizowanym nie może domagać się zapłaty kary umownej za zwłokę w wysyłce kopii faktury.

Z motywów uzasadnienia.

... Kara umowna za zwłokę w wysyłce faktury, o której mowa w § 51 pkt 7

O.W.S., przysługuje kupującemu, który jest równocześnie płatnikiem należności objętej fakturą. Powód, spełniający rolę organizatora sprzedaży w tranzycie organizowanym, nie jest uczestnikiem stosunku sprzedaży. Nie jest więc ani kupującym, ani płatnikiem. Występuje on jedynie jako pośrednik pomiędzy kupującym a sprzedawcą i za tę usługę pośrednictwa pobiera prowizję w wysokości 0,6% ceny zbytu.

W tranzycie organizowanym sprzedawca przesyła fakturę kupującemu, a organizatorowi przesyła jedynie kopię faktury, która służy jako zawiadomienie o wykonaniu transakcji i podstawa do żądania prowizji. Skoro sprzedawca nie ma obowiązku wysłania faktury organizatorowi tranzytu, nie może być mowy o zwłoce w jej wysłaniu, zaś obowiązek przesłania mu kopii faktury nie jest obwarowany sankcją w postaci kary umownej. Z tych względów żądanie powoda jako pozbawione podstaw prawnych jest nieuzasadnione... (31 X 1969 I-3969/69).

§ 54 ust. 1. Pobranie przez odbiorcę próbki według jednej dowolnie wybranej z trzech metod przewidzianych normą PN-03010 (losowania za pomocą tablicy liczb przypadkowych, pobierania na ślepo i losowania wielostopniowego) daje podstawę do dokonania odbioru metodą reprezentatywną i do domagania się kary umownej obliczonej od wartości całej partii towaru, chyba że sprzedawca wykaże, że próby pobrane według wybranej metody nie były w danym przypadku reprezentatywne. (9 III 1970 r. BO-1133/70).

§ 56. Zmiana planu produkcji dostawcy dokonane przez organ nadrzędny nie może stanowić w świetle przepisów § 56 o.w.s. podstawy do zwolnienia dostawcy od odpowiedzialności za niewykonanie i nienależyte wykonanie umowy, jeżeli wydanie tej decyzji nastąpiło z przyczyn leżących po stronie dostawcy (24 V 1969 r. I-2652/69).

Zarządzenie Ministra Przemysłu Spożywczego i Skupu z 4 XII 1967 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży wyrobów spirytusowych butelkowanych w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej (M.P. nr 67, poz. 333)

§ 6. Sprzedawca obowiązany jest pokryć koszty transportu wyrobów spirytusowych dostarczanych do punktu sprzedaży detalicznej w miejscowościach będących siedzibą zakładów sprzedawcy. (7 I 1970 r. BO-10678/69).

Zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 30 III 1967 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży warzyw i owoców (M.P. nr 19, poz. 93, zm. M.P. z 1969, nr 27, poz. 210).

§ 10 ust. 4. Nabywca warzyw i owoców obowiązany jest do pokrycia kosztów zwrotu opakowania nawet w przypadku, gdy sprzedawca dostarczył towar na własny koszt wynajętym środkiem transportu; sprzedawca obowiązany jest jednak odebrać opakowanie na własny koszt, jeżeli dostarczył warzywa i owoce środkiem transportu stanowiącym jego własność. (22 IX 1969 r. I-5146/69).

Zarządzenie Ministra Finansów z 17 VI 1967 r. w sprawie zasad fakturowania dostaw w obrocie krajowym (M.P. nr 34, poz. 161).

§ 9. Jeżeli faktura dostawcy nie zawiera określenia ilości ceny jednostkowej towaru, termin zapłaty za dostarczony towar liczy się od daty uzupełnienia faktury. Z motywów uzasadnienia:

... Aby faktura mogła spełnić prawidłowo swoją funkcję dokumentu rozliczeniowego, niezbędne jest określenie w niej m. in. ilości towaru i ceny jednostkowej, gdyż tylko wtedy nabywca ma możliwość sprawdzenia faktury zarówno pod względem merytorycznym, jak i rachunkowym. Poza powyższą funkcją faktura musi spełniać rolę dokumentu umożliwiającego zaewidencjonowanie przez nabywcę zakupionego towaru i ewentualną dalszą jego sprzedaż.

Również dla realizacji tych celów ilość towarów i cena jednostkowa jest niezbędnym elementem treści faktury... Skoro zaś w danym przypadku powód w rubryce „ilość” podał „różna”, a rubryki „cena jednostkowa” nie wypełnił, podając jedynie wartość globalną dostawy, należy dojść do wniosku, że przedstawiona faktura nie stanowiła właściwego dokumentu rozliczeniowego w rozumieniu przepisu art. 7 ust. 1 ustawy z 1 VII 1958 r. o rozliczeniach pieniężnych jednostek gospodarki uspołecznionej (Dz. U. nr 44, poz. 215) i nabywca był uprawniony do odmowy zapłaty należności do czasu uzupełnienia przez powoda treści faktury... (27 VIII 1969 r. I-7003/69).

Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania z dnia 13 II 1967 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży oraz umów dostawy związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 12, poz. 64).

§ 27 i 44 ust. 3. Bezpodstawność obciążenia dostawcy krajowego odpowiedzialnością za brak szczególnych wymogów przedmiotów dostawy, zastrzeżonych w kontrakcie zagranicznym, a nie przewidzianych w umowie eksportera z dostawcą krajowym (16 IX 1969 r. BO-5521/69).

§ 37 ust. 3 — import. Jeżeli w myśl umowy koszty naprawy samochodu winny być pokryte z prowizji wypłaconej przez dostawcę w formie ryczałtu dla samochodów danej marki fabrycznej, koszty naprawy gwarancyjnej powinny być pokryte z tej prowizji bez względu na zakres naprawy gwarancyjnej. (17 VI 1969 r. I-3746/69).

Instrukcja Przewodniczącego Komisji Planowania przy RM z 4 VIII 1967 r. to sprawie postępowania przy zawieraniu i wykonywaniu umów sprzedaży i umów dostawy związanych z obrotem z zagranicą pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (M.P. nr 47, poz. 247)

§ 30 ust. 2. Zgoda jednostki nadrzędnej uprawnia wierzyciela, a nie zobowiązuje go do zaniechania dochodzenia kar umownych.

Z motywów uzasadnienia:

... Z treści § 30 ust. 2 Instrukcji Przewodniczącego Komisji Planowania przy RM z 4 VIII 1967 r. ... wynika, że jednostka nadrzędna wierzyciela uprawnionego do dochodzenia kar umownych może wyrazić zgodę na zaniechanie dochodzenia kar w całości lub części lub na obniżenie kary umownej i bez takiej zgody zaniechanie dochodzenia całości lub części kary umownej przez jednostkę gospodarki uspołecznionej jest niedopuszczalne. Jednakże zgoda jednostki nadrzędnej nie stanowi decyzji wiążącej uprawnionego wierzyciela i od niego samego zależy, czy ze zgody tej skorzysta. Uprawnienie do rezygnacji z kary umownej jest wobec tego przyznane — pod warunkiem zgody jednostki nadrzędnej — samemu wierzycielowi jako jednostce samodzielnie organizującej i prowadzącej swą działalność (v. art. 1 ust. 2 dekretu z 26 X 1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych — tekst jedn. Dz. U. 1960, nr 18, poz. 111), zwłaszcza że w praktyce najczęściej z wnioskiem o zaniechanie dochodzenia kar ewentualnie o ich obniżenie występuje do jednostki nadrzędnej wierzyciela dłużnik bez pośrednictwa wierzyciela... (11 IX 1969 r. I-6531/69).

Uchwała nr 314 RM z 8 VIII 1961 r. w sprawie usprawnienia kooperacji przemysłowej (jedn. tekst M.P. 1969, nr 13, poz. 106)

§ 3 ust 5 i § 9 ust. 4. Wydane przez Wojewódzki Związek Spółdzielczości Pracy polecenie Spółdzielni Pracy zwiększenia produkcji rynkowej nie zwalnia jej od obowiązku wykonania dostaw kooperacyjnych wynikających z zawartych umów.

Jeżeli jednak Wojewódzki Związek Spółdzielczości Pracy, wydając Spółdzielni Pracy polecenie zwiększenia produkcji rynkowej, wskazał zastępczego wykonawcę

dla dostaw kooperacyjnych, spór o dalsze wykonywanie dostaw przez zobowiązaną Spółdzielnię nie powinien być rozpatrzony bez przypozwania zastępczego wykonawcy (24 IX 1969 r. — I-8973/69).

Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z 28 III 1963 r. w sprawie trybu uzgadniania cen artykułów nietypowych i opłat za nietypowe usługi (roboty) przemysłowe wykonywane dla jednostek gospodarki uspołecznionej przez przedsiębiorstwa państwowego przemysłu terenowego i jednostki spółdzielcze (M.P. nr 35, poz. 174).

§ 2 i § 6. Uzgodnienie ceny artykułu nietypowego wymaga wyraźnego potwierdzenia jej akceptacji — samo niezgłoszenie w przewidzianym terminie przez zamawiającego zastrzeżeń co do proponowanej ceny nie może być uważane za jej uzgodnienie.

Z motywów uzasadnienia:

... Bezsporne jest w sprawie, że objęte sporem sworznie stanowiły artykuł nietypowy. Zgodnie z przepisami § 2 i § 6 ust. 1 zarządzenia Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości z 28 III 1963 r. w sprawie trybu uzgadniania cen artykułów nietypowych... ceny artykułów nietypowych uzgadniane są w drodze porozumienia wykonawcy z zamawiającym, przy czym uzgodnienie ceny następuje przez pisemne potwierdzenie przez zamawiającego akceptacji ceny w ciągu 7 dni od daty otrzymania kalkulacji sporządzonej przez wykonawcę.

Skoro dla dojścia do skutku uzgodnienia ceny wymagane jest wyraźne potwierdzenie jej akceptacji, to samo tylko niezgłoszenie przez zamawiającego w powyższym terminie zastrzeżeń co do ceny (§ 6 ust. 2 ww. zarządzenia) nie może być uważane za wyraz uzgodnienia ceny. ... W okolicznościach danej sprawy należy uznać za trafne stanowisko OKA, iż w rezultacie nie doszło też do zawarcia umowy dostawy objętych sporem sworzni, a to mimo, że § 7 powołanego wyżej zarządzenia przewiduje, że w razie nieuzgodnienia ceny artykułu nietypowego między zamawiającym, a wykonawcą, którym jest przedsiębiorstwo państwowego przemysłu terenowego, cenę tę na wniosek wykonawcy ustala Przewodniczący Komitetu Drobnej Wytwórczości w porozumieniu z ministrem nadzorującym zamawiającego. Fakt, iż pozwany postulował w swym zamówieniu, aby przed przystąpieniem do jego wykonania podano mu cenę sworzni, świadczył, iż uzgodnienie wysokości ceny było dla pozwanego momentem zasadniczym i że nie godził się na dostawę bez względu na to, jaką cenę wypadnie mu za sworznie płacić.

W tym stanie rzeczy, mając na względzie, iż chodziło o artykuł nietypowy, którego cena podlegała w pierwszym rzędzie ustaleniu w drodze porozumienia stron, brak podstaw do przyjęcia, aby uzgodnienie tej ceny przez strony pozostało w danej sytuacji elementem na tyle nieistotnym, że chociaż do porozumienia w tym względzie nie doszło, umowę należało uznać za zawartą... (30 XI 1968 r. I-8156/68).

Zarządzenie Przewodniczącego KBUiA z dnia 7 IX 1960 r. w sprawie zasad zawierania umów i dokonywania rozliczeń za prace projektowe wykonywane przez państwowe jednostki projektowania na rzecz jednostek uspołecznionych (MP. nr 74, poz. 343; zm.: Dz. Bud. z 1963 r., nr 7, poz. 24).

§ 20 ust. 2. Skoro dla poszczególnych fragmentów dokumentacji projektowo-kosztorysowej nie ustalono odrębnych terminów odbioru, karę umowną za nieterminowe jej dostarczenie oblicza się od wartości preliminowanej całej dokumentacji (14 VIII 1969 r. II-6842/69).

Zarządzenie z dnia 30 XII 1966 r. Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych w sprawie zasad i warunków umów o wykonanie obiektów budownictwa oraz zasad ustalania wynagrodzeń i dokonywania rozliczeń za te obiekty (M.P. z 1967 r., nr 2, poz. 9)

§ 42 ust. 2. Jeżeli wobec ustalonej przez inwestora kolejności robót wykonawca nie mógł korzystać z dróg stałych, a wybudowane przez wykonawcę drogi tymczasowe na placu budowy pokrywają się z siecią zaprojektowanych dróg stałych, koszty budowy i rozbiórki dróg tymczasowych ponosi inwestor (16 VI 1969 r. II-5675/69).

§§ 116 ust. 2, 120 pkt 2 i 122. Ustalenie przez strony nowego dodatkowego terminu rozpoczęcia robót przez podwykonawcę po upływie uprzednio ustalonego terminu w umowie, samo przez się nie może być traktowane jako zwolnienie generalnego wykonawcy od zapłaty kar umownych za zwłokę w umożliwieniu podwykonawcy rozpoczęcia robót liczonych od terminu pierwotnie ustalonego w umowie (14 IV 1969 r. BO-3401/69).

§ 118 ust. 1 pkt 3. Kara umowna za zwłokę w dostarczeniu przez inwestora projektów i kosztorysów liczona jest za każdy dzień także w przypadku, gdy projekty te dostarczane są częściami. (29 VII 1969 r. II-5917/69).

§ 119 pkt 4 i pkt 6. Roszczenie o kary umowne za zgłoszenie zadania, obiektu lub robót poza obiektem do odbioru końcowego, w czasie którego ujawniono wady, oraz roszczenie o kary umowne za nieusunięcie wad w terminie uzgodnionym w protokole odbioru końcowego — służą także wtedy, gdy zgłoszenie do odbioru lub termin usunięcia wad przypada przed umownym terminem zakończenia robót, zadania, obiektu lub robót poza obiektem.

Z motywów uzasadnienia:

... Z brzmienia § 119 pkt. 4 w.w.o.b. wynika, że obowiązek zapłaty kary umownej ciąży na wykonawcy za zgłoszenie do odbioru końcowego zadania, obiektu lub robót poza obiektem. Przepis powyższy nie uzależnia odpowiedzialności od tego, w jakim terminie nastąpiło zgłoszenie obiektu do odbioru końcowego, w szczególności z przepisu tego nie wynika, że odpowiedzialność wykonawcy nie dotyczy okresu poprzedzającego określony umową termin zakończenia i zgłoszenia obiektu do odbioru.

Skoro wykonawca zdecydował się na zgłoszenie obiektu do odbioru końcowego, a w czasie odbioru stwierdzono istnienie wad, w przypadku gdy zamawiający mimo to obiekt odebrał — służy mu prawo żądania zapłaty kary umownej w wysokości 3% wynagrodzenia wykonawcy za obiekt, a niezależnie od tego prawo domagania się zapłaty kar umownych przewidzianych w § 119 pkt. 6 w przypadku nieusunięcia tych wad w terminie uzgodnionym w protokole odbioru końcowego. Również i te kary należą się zamawiającemu bez względu na to, czy termin ich usunięcia przypada na okres poprzedzający przewidziany umową termin zakończenia obiektu, czy też po upływie tego terminu. W przypadku usunięcia wad w terminie uzgodnionym w protokole odbioru końcowego kary umowne ulegają zmniejszeniu do wysokości 1 000 zł (28 VIII 1969 r. II-8464/69).

Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 7 XI 1959 r. w sprawie umów o roboty budowlano-montażowe wykonywane na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej przez jednostki gospodarki nie uspołecznionej (M.P. nr 97, poz. 521).

§ 2 ust. 2 i § 50 ust. 1 pkt 3. Rzemieślnicza Spółdzielnia Zaopatrzenia i Zbytu ponosi odpowiedzialność wobec zamawiającego za zatrudnienie jego pracowników przez członka spółdzielni, bezpośredniego wykonawcę zleconych spółdzielni robót (8 V 1969 r. II-1297/69).

Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z 24 VIII 1964 r. w sprawie zasad przyłączania do wspólnej sieci urządzeń do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, rozdzielania i odbioru energii elektrycznej i ciepłej oraz paliw gazowych (M.P. nr 62, poz. 286).

§ 18 *ust.1.* Odcinki sieci energetycznej bez względu na to, czyim kosztem zostały wybudowane, stanowią własność państwową i są użytkowane w ramach wspólnej sieci energetycznej. Przyłączenie jednostek gospodarki uspołecznionej do wspólnej sieci odbywa się bez zwrotu nakładów poniesionych na budowę odcinków sieci.

Z motywów uzasadnienia:

... Skoro zaś linia wysokiego napięcia stanowiła odcinek sieci wspólnej, pozwany Zakład Energetyczny uprawniony był, jako zarządzający wspólną siecią, podłączyć do wybudowanego przez powoda odcinka sieci innych odbiorców, a w danym przypadku — pozwany Ośrodek, który z tego tytułu nie jest obowiązany do pokrycia części kosztów budowy spornej linii. Jak to bowiem wyjaśnił Państwowy Inspektorat Gospodarki Paliwowo-Energetycznej w piśmie z 27 XII 1968 r. złożonym do akt sprawy, przyłączanie jednostek gospodarki uspołecznionej do wspólnej sieci odbywa się bez zwrotu nakładów poniesionych na budowę odcinków sieci, gdyż w odniesieniu do jednostek gospodarki uspołecznionej powołane zarządzenie obowiązku takiego nie przewiduje. Obowiązek nowo podłączonych odbiorców do zwrócenia poprzednim odbiorcom udziałów w poniesionych przez nich kosztach budowy odcinków sieci zastrzeżony został w zarządzeniu jedynie w odniesieniu do jednostek gospodarki nieuspołecznionej... (29 V 1969 r. II-1210/69).

Dekret z dnia 24 XII 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami (Dz. U. nr 4, poz. 7 z 1953 r.).

Art. 48 ust. 6. Odbiorca przesyłki kolejowej obowiązany jest oczyścić wagon tylko z pozostałości otrzymanego towaru.

W przypadku zwrotu wagonu nie oczyszczonego kolej uprawniona jest do żądania kary umownej za zdanie wagonu w stanie nie oczyszczonym oraz opłaty taryfowej za oczyszczenie — nie może natomiast traktować wagonu jako nie rozładowanego i liczyć kary za przetrzymywanie wagonu. (30 VI 1969 r. BO-5359/69).

Rozporządzenie Ministra Komunikacji z 24 V 1960 r. w sprawie regulaminu zarobkowego przewozu i spedycji w ciężarowym transporcie samochodowym (Dz. U. nr 31, poz. 174).

§ 3 *ust. 1.* Strony w zawieranych umowach o wykonanie usług transportowych ustalając wysokość kar umownych mogą zastrzec górną granicę tych kar (14 VII 1969 r. BO-3812/69).

Taryfa Towarowa Transportu Samochodowego i Spedycji (Dz. T. i Z. K. z 1960 r. nr 5, poz. 21 z późn. zmianami).

§ 33 *ust. 5 pkt 5 i § 34.* Postojowe za przetrzymanie pojazdu ponad normy czasu postoju podczas czynności ładunkowych i wyladunkowych przy wykonywaniu przewozów w ramach branżowych przewozów w handlu przysługują przedsiębiorstwu transportowemu także wtedy, gdy przewozy te wykonywane są na warunkach najmu pojazdu (5 XII 1969 r. BO-10335/69).

Ogólne warunki dobrowolnych ubezpieczeń mienia jednostek gospodarki uspołecznionej od ognia i innych określonych zdarzeń losowych zatwierdzone decyzją Ministra Finansów z 31 V 1958 r. nr RMU/8/58.

§ 3 *ust. 3.* Budowa drogi dojazdowej do placu budowy podlega ubezpieczeniu na zasadach ogólnych warunków dobrowolnych ubezpieczeń mienia jednostek gospodarki uspołecznionej od ognia i innych określonych zdarzeń losowych.

Z motywów uzasadnienia:

... Ryzyko szkód spowodowanych działaniem siły wyższej w robotach budowlano-montażowych przed przekazaniem robót inwestorowi ponosi wykonawca, który do czasu przekazania inwestycji inwestorowi jest faktycznym zarządcą inwestycji..

ma ją w swej ewidencji, ubezpiecza itd. Odstępstwo od powyższej zasady przewidziane zostało stosownie do przepisu § 36 w.w.o.b. (Mon. Pol. z 1967, nr 2, poz. 9) jedynie dla tych przypadków gdy szkody, które powstały w trakcie budowy na skutek działania siły wyższej, nie mogły być objęte ubezpieczeniem. Tego rodzaju szkody pokrywane są przez inwestora.

Szkoda, której pokrycia powód domaga się w niniejszym sporze, a która polega na usuwaniu z drogi zwałonych huraganem drzew oraz oczyszczaniu podbudowy z gałęzi i igliwia, nie może być zaliczona do szkód podlegających pokryciu przez inwestora... (15 V 1969 r. II-3771/69).

Zebrał
Zenon Kłafkowski